

Park prirode Blidinje i staze Čvrsnice

dr. Ante Miličević, Sesvete

ANTE MILIČEVIĆ

Blidinjsko jezero s Čvrsnice. U daljini se, na zapadu, nazire Buško jezero i Kamešnica

»Ondesi me tamo gdje raste kovilje / gdje proplanak krasi bosilje i smilje...« Tako o ljepotama Parka prirode Blidinje pjeva Tomo Raić. Doista, nezaboravan je prizor kada s juga, iz smjera Imotskog preko Posušja i Rakitna, prilazite Blidinju. S desna i lijeva kao dva bedema dižu se planine Čvrsnica (2228 m) i Vran (2074 m), a ispred vas ukazuje se Dugo polje. To je visoravan koja se proteže 25 kilometara te čini središnji dio Parka prirode Blidinje. Park se prostire na području bosansko-hercegovačkih općina Mostar, Posušje, Tomislavgrad, Prozor-Rama i Jablanica, a površina mu je 364 km².

U južnome, najnižem dijelu Dugoga polja, na visini od 1185 metara nalazi se Blidinjsko jezero, po kojem je park dobio ime. Jezero je, pak, ime vjerojatno dobilo po riječi »blinja«, što u lokalnom govoru znači bara. Blidinjsko jezero najveće je

planinsko jezero u Bosni i Hercegovini, a napaja se vodom koja nastaje otapanjem snijega s okolnih planina, no treba reći da u vrtačama Čvrsnice snijega ima i ljeti. Prosječna dubina jezera je oko jednog metra, no taj nam podatak ne govori mnogo jer riječ je o vrlo nestalnom jezeru: zbog otjecanja vode u krške ponore površina mu se mijenja od 2,5 do 6 km². Kako su njegovim presušivanjem najveću štetu imali stočari, oni su od najstarijih vremena zatvaranjem rupa granjem i ilovačom nastojali spriječiti otjecanje vode iz jezera. Tako su imali uvijek dovoljno vode za napajanje stoke kad su je ljeti odvodili na ispašu na Blidinje.

Malo dalje, u podnožju Čvrsnice, nalazi se Masna luka sa šumskim rezervatom endemskoga bora munike kojemu je upravo ovdje i najveće stanište. Masna luka najljepši je dio Blidinja, a ime je dobila po bosanskom plemiću Mastanu

Hajdučka vrata: prsten vremena

Bubanjicu. Nekoć se i zvala Mastanova luka. Usred borove šume nalazi se crkva sv. Ilije, uz koju već desetljećima živi fra Petar Krasić. On je

Snijeg na Čvrnici u kolovozu. U pozadini, južno, je kanjon desne pritoke Neretve, rijeke Drežanke, iza kojeg se poput bedema diže Čabulja s najvišim vrhom Velika Vljajna (1776 m)

i najzaslužniji što je 1995. godine Blidinje proglašeno parkom prirode.

Dok nas miris borovine vuče u šumu, a mirisi rijetkog i endemičnog mediteranskog i planinskog bilja vode livadama i proplancima, preskačući potočiće nailazimo na izvore planinske vode koja pak odiše svježinom. No, putniku namjerniku pažnju zaokupljaju i crveno bijeli krugovi na stablima uz crkvu, jer je ovdje početak uspona na Pločno (2228 m), najviši vrh Čvrnice. Na tom se vrhu nalazi vojni objekt za vezu, zbog kojega pristup vrhu dugo vremena nije bio dozvoljen.

Put do vrha dug je oko devet kilometara, a potrebno je svladati tisuću metara visinske razlike. U zadnjoj četvrtini puta, nešto pred uspon na sam vrh, koji ide po siparu pa je najzahtjevniji dio uspona na Pločno, lijevo (sjeveroistočno) se odvaja staza na Veliki Vilinac (2118 m), te na Mali Vilinac (1996 m). U blizini Velikog Vilineca nalazi se na planinarski dom Vilinec (1961 m)

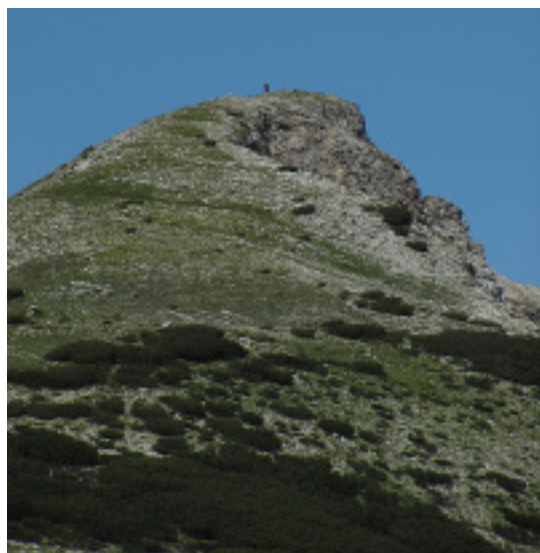
Najviši vrh Čvrtnice, Pločno, s vojnim objektom. U pozadini (istok) vidi se vrhovi Prenja od kojih je najviši Zelena glava (2115 m)

o kojemu skrbi Planinarsko smučarsko društvo »Vilinac« iz Jablanice. Tu je i uređeni izvor vode, što je svakome planinaru korisno znati.

Ako se poslije doma, na raskrižju skrene lijevo (sjeverozapadno) preko Velikog i Malog Vilinca možete se spustiti u skijaški centar Risovac, nekoliko kilometara udaljen od Masne luke. Ako nastavite ravno uskoro ćete stići do novog račvanja putova. Lijevo, put vodi prema Muvarnici i Velikoj Vitlenici te glavnoj cesti koja idući dalje Dugim poljem na sjever, vodi na kraja Parka prirode Blidinje, do sjevernog ulaza, Sovićkih vrata. Odavde cesta dalje vodi prema Jablanici i Bosni. No, ako pak na križanju krenete desno uskoro ćete doći do ovalnog jezera Crljenak, čija je površina oko 350 m². To je planinsko jezero ledenjačkog porijekla na najvećoj visini u Bosni i Hercegovini (1970 m). Još 15-ak minuta hoda i stiže se do najatraktivnijeg dijela Čvrtnice. Tu se nalazi pravo čudo prirode, kameni prsten nastao erodivnim djelovanjem vode i vremenskih uvjeta, Hajdučka vrata, koja strše iznad još dojmljivijeg kanjona rijeke Dive

Grabovice, zaštićenog geomorfološkog rezervata koji je ime dobio po lijepoj djevojci iz Rame.

Naime, kao što se ovoj surovj klimi odupro najljepši, najmirisniji cvijet, tvrđoga lista i stabljike,

Veliki Vilinac (2118 m)

Stećci nam pokazuju da su ovdje ljudi odavno živjeli...

Ledenjačko jezero Crljenak ili Crvenjak najviše je jezero u Bosni i Hercegovini (1970 m)

tako je ostala i legenda o lijepoj Divi Grabovčevoj, djevojci iz Rame koja je u Vran planinu pobjegla pred kupreškim begom ne htjevši se za njega udati. No, on ju je tamo našao i ubio, a na njezinu grobu usred Vrana, na Kedžari, i danas se skupi mnoštvo hodočasnika koji joj prve nedjelje nakon dana Sv. Petra i Pavla (29. lipnja) misnim slavljem odaju počast. Diva Grabovčeva bila je

i ostala simbolom ženske ljepote, ali i prkosa i otpora tuđincu žitelja ovoga kraja.

Od Hajdučkih vrata, oko sedam kilometara strme staze s 2000 m vodi u kanjon, na nadmorskoj visini od 250 m, do same rijeke koja se ubrzo ulijeva u Neretvu, uz koju ide magistralna cesta Mostar - Jablanica.

Iako je Blidinje od davnina bilo sjecište putova koji su iz Bosne vodili prema Hercegovini i Dalmaciji, a o kontinuiranoj naseljenosti ovoga lijepog, ali zbog klime i surovog kraja, govore ostaci ilirskih grobova, rimskih cesta, srednjovjekovne nekropole sa stećcima, zimi bi ovaj kraj opustio. S cičom zimom stočari bi napuštali svoje ljetne stanove te se sa stokom spuštali u nizine obdarene blažom klimom, a borba za golo preživljavanje snašla bi i vuka i tilovinu. A nama još samo ostaje da u mašti zamislimo kako to izgleda kada zimi kroz Hajdučka vrata zafijuče oštar sjeverac i Blidinjem raznese legende o hrabrim hajducima i njihovom harambaši Mijatu Tomiću, nesputanom i oporom poput ravnice podno Čvrsnice.